

Oikeuspalveluvirasto

Oikeusministeriön kannanotto vuoden 2025 tilinpäätöksestä

Oikeusministeriö antaa valtion talousarviosta annetun asetuksen (1243/1992) 66 i §:n mukaisen perustellun kannanottonsa Oikeuspalveluviraston vuoden 2025 tilinpäätöksestä.

Tilinpäätöskannanoton perustana ovat viraston tilinpäätös, joka sisältää toimintakertomuksen, sekä siitä annettu valtiontalouden tarkastusviraston tilintarkastuskertomus.

Ministeriön yleisarvio Oikeuspalveluviraston tuloksellisuudesta ja tavoitteiden saavuttamisesta on hyvä. Oikeuspalveluvirasto on saavuttanut tulossopimuksessa vuodelle 2025 asetetut tulostavoitteet pääosin.

1. Arvio tuloksellisuudesta ja sen kehityksestä sekä asetettujen tulostavoitteiden toteutumisesta.

Oikeuspalveluvirasto aloitti toimintansa 1.1.2025. Oikeuspalveluviraston tehtävänä on julkisen oikeusavun, talous- ja velkaneuvonnan ja yleisen edunvalvonnan palveluiden järjestäminen sekä viraston keskushallinnon tehtävien hoitaminen. Tavoitteena on turvata palveluiden saatavuus ja tuottaa palveluita entistä laadukkaammin ja yhdenmukaisemmin.

Oikeuspalveluviraston tuottamien palveluiden kysyntä kasvoi edellisestä vuodesta. Virasto pystyi pääosin vastaamaan kasvaneeseen palveluiden kysyntään, vaikka taloudellinen tilanne heikkeni. Virastolle osoitettiin pysyvä noin 4,6 miljoonan euron toimintamenomäärärahasäästö. Lisäksi virastolle osoitettiin kertaluonteinen 4 miljoonan euron toimintameno säästö. Viraston määrärahatilanne pysyi kuitenkin hyvänä vielä vuonna 2025.

Oikeuspalveluvirasto laati tuottavuushojelman vuosille 2025–2028 (ml siirtomäärärahan käyttösuunnitelman). Oikeuspalveluvirasto aloitti yhdenmukaistamaan prosesseja ja uudistamaan toimintatapoja sekä vahvistamaan seurantaa, riskienhallintaa ja resurssisuunnittelua. Virasto paransi IT-asianhallintajärjestelmien hyödyntämistä ja jatkoi järjestelmien kehittämistä oman työn tehostamiseksi ja asiakkaalle annettavan palvelun saatavuuden lisäämiseksi. Virasto arvioi henkilöstö- ja organisatorakenteen uudistamistarpeen ja toimitti esityksen oikeusministeriölle viraston toimistorakenteen ja toimipaikkaverkoston uudistamisesta alkuvuonna 2026.

1.1 Yhteiskunnallinen vaikuttavuus.

Oikeuspalveluvirasto saavutti tavoitteensa pääosin.

Postiosoite Postadress Postal Address Oikeusministeriö	Käyntiosoite Besöksadress Office	Puhelin Telefon Telephone	Faksi Fax Fax	s-posti, internet e-post, internet e-mail, internet
PL 25 00023 Valtioneuvosto	Meritullinkatu 10 Helsinki	0295 16001 +358 295 16001	09 1606 7730 +358 9 1606 7730	kirjaamo.om@gov.fi oikeusministerio.fi

Oikeuspalveluvirasto toteuttaa oikeusturvaa huolehtimalla yhteiskunnan heikommassa asemassa olevien kansalaisten suojasta. Edunvalvonnan asiakkaat saivat palvelulupauksen mukaisesti ammattimaista, yksilöllistä ja itsemääräämisoikeutta kunnioittavaa edunvalvontaa ilman tarpeettomia rajoituksia. Edunvalvonnan asiakkaat antoivat hyvän palautteen henkilöstön ammattitaidosta. Sen sijaan asiakaslähtöisyys ja palvelun laatu vaihtelivat edunvalvojittain. Oikeusapua annettiin vuonna 2025 arvioitua vähemmän ja keskimääräinen oikeusaputoimistojen jonotusaika oli kansalaisille arvioitua pidempi. Talous- ja velkaneuvonnan asiakas sai palvelua sähköisessä asiointissa 7 arkipäivän kuluessa, mikä on hieman pidempi kuin palvelulupauksen mukainen viikko. Talous- ja velkaneuvonnan asiakas pääsi palvelulupauksen mukaisesti keskustelemaan talous- ja velkaneuvojan kanssa puhelinneuvonta-aikana.

Oikeuspalveluviraston ensimmäinen strategia valmistui vuonna 2025. Viraston strategiassa on lyhyen ja pitkän aikavälin tavoitteet ja toiminnan painopistealueet. Virasto otti pääasiallisena viestintäkanavana käyttöön oikeuspalveluvirasto.fi – sivuston, jossa oli huomioitu kiinnitetty mm edunvalvontatoimistojen ja oikeusaputoimistojen yhteystietojen yhtenäistämiseen ja sähköisen asiointin palveluiden löytämiseen. Virasto vahvisti laaja-alaista sidosryhmäyhteistyötä eri viranomaisien kanssa. Virasto jakoi talousosaamisen edistämisen valtionavustuksia yhteensä kuudelle toimijalle.

1.2 Toiminnallinen tuloksellisuus

Oikeuspalveluvirasto saavutti tavoitteensa pääosin.

Palveluiden saatavuuden turvaamiseksi edunvalvonnan, oikeusavun ja talous- ja velkaneuvonnan toimialueilla toteutettiin ja aloitettiin useita luvussa 1 lueteltuja kehittämistoimia. Toimialueilla otettiin käyttöön entistä yhdenmukaisempi työmäärään perustuva henkilöstösuunnittelu- ja resurssiohjaus. Virasto haki EU/AMIF- rahoitusta oikeusavun päivitysjärjestelmän rakentamiseen ja sai myönteisen päätöksen alkuvuonna 2026.

1.2.1 Toiminnallinen tehokkuus

Oikeuspalveluvirasto saavutti tavoitteensa pääosin.

Edunvalvontatoimistot (päämiehet/henkilötyövuodet) ja oikeusaputoimistojen talous- ja velkaneuvonta (käsitellyt asiat/henkilötyövuodet) saavuttivat toiminnan tuottavuudelle asetetun tavoitteen. Oikeusaputoimistot eivät saavuttaneet toiminnan tuottavuudelle (käsitellyt asiat/henkilötyövuodet) asetettua tavoitetta.

Edunvalvontatoimistot (toimialan kustannukset/päämiehet) ja oikeusaputoimistot (toimialan kustannukset/käsitellyt asiat) eivät saavuttaneet toiminnan taloudellisuudelle asetettua tavoitetta. Talous- ja velkaneuvonta saavutti taloudellisuudelle (toimialan kustannukset/käsitellyt asiat) asetetun tavoitteen.

1.2.2 Tuotokset ja laadunhallinta

Oikeuspalveluvirasto saavutti tavoitteensa pääosin.

Edunvalvontatoimistoissa päämiesten määrä oli arvioitua ja edellistä vuotta enemmän. Edunvalvontapalvelun tarvetta lisäsi väestön ikääntyminen, mutta palvelua annettiin yhä useammin myös nuorille. Päämiesmäärä oli noin 1 700 päämiestä edellistä vuotta enemmän ja noin 300 päämiestä arvioitua enemmän. Yleisen edunvalvonnan tuloja kertyi noin 980 000 euroa arvioitua enemmän.

Oikeusaputoimistoissa käsiteltiin noin 300 oikeusapuasiasia edellistä vuotta enemmän. Oikeusaputoimistoissa käsiteltiin noin 3 900 oikeusapuasiasia arvioitua vähemmän ja asiakkaalle tämä näkyi myös arvioitua pidempänä jonotusaikana palveluun. Keskimääräinen jonotusaika oli noin 2 päivää arvioitua pidempi. Oikeusapua sai kiireellisissä asioissa 1–2 päivässä. Oikeusaputoimistoissa hoidettiin tuomioistuinasioita hieman edellistä vuotta enemmän. Oikeusapuun saapui asioita enemmän kuin niitä käsiteltiin ja vireillä olevien asioiden määrä kasvoi. Oikeusapumaksutuloja kertyi noin 700 000 euroa arvioitua vähemmän.

Talous- ja velkaneuvonnan palveluiden tarvetta lisäsi kansalaisten velkaantuminen ja kotitalouksien talousongelmat. Talous- ja velkaneuvonnassa hoidettiin noin 4 600 asiaa edellistä vuotta enemmän ja noin 100 asiaa arvioitua enemmän. Talousneuvontaa annettiin noin 5 600 kertaa arvioitua enemmän. Talous- ja velkaneuvonnassa vireillä olevien asioiden määrä laski.

Oikeuspalveluvirasto arvioi laaja-alaisesti viraston sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tilaa ja panosti kehittämiseen mm. laatimalla kehittämis-/toimenpidesuunnitelman.

Oikeuspalveluvirasto ottaa asiakastyytyväisyyskyselyt käyttöön edunvalvonnassa, oikeusavussa ja talous- ja velkaneuvonnassa vuonna 2026.

1.2.3 Henkilöstövoimavarojen hallinta ja kehittäminen

Oikeuspalveluvirasto saavutti tavoitteensa pääosin.

Oikeuspalveluvirasto jäi 38 henkilötyövuotta tavoitteestaan. Virastossa meni ensimmäisenä toimintavuotena enemmän aikaa resurssisuunnitteluun ja entistä tarkempaan resurssien ohjaukseen työmäärän perusteella. Myös henkilöstön rekrytointiprosessien kesto oli paikoin arvioitua pidempi.

Oikeuspalveluvirasto laati henkilöstöä koskevia yhteisiä ohjeita ja linjauksia sekä panosti henkilöstön koulutukseen. Virasto panosti viraston palveluiden tunnettavuuden lisäämiseen ja otti käyttöön useita sisäisen ja ulkoisen viestinnän kanavia.

Oikeuspalveluvirasto toteutti ensimmäistä kertaa henkilöstön Pulssi- kyselyn ja HenkilöstöBaron. HenkilöstöBaron tulokset olivat osin heikkoja organisaation johtamiskulttuurin, toimintakulttuurin ja muutosjohtamisen osalta. HenkilöstöBaron tuloksia on virastosta saadun tiedon mukaan käsitelty henkilöstön kanssa ja esihenkilöt toimittivat toimenpidesuunnitelmia henkilöstöosastolle tammikuun 2026 loppuun mennessä.

1.3 Muut asiat

Rikos- ja riita-asioiden sovittelu siirretään sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalta oikeusministeriön hallinnonalalle 1.1.2027 lukien. Oikeusministeriön asettaman siirtohankkeen toimikausi on 23.6.2025-28.2.2027. Sovittelupalveluiden järjestämisvastuu siirtyy Terveiden ja hyvinvoinnin laitokselta Oikeuspalveluvirastoon. Siirtohankkeen työ eteni vuonna 2025 suunnitellusti talouden ja kirjanpidon, sopimushallinnan, tietojärjestelmän, muutosviestinnän, viestinnän, koulutuksen valmistelussa.

2. Käytettyjen tuloksellisuuden raportoinnin perusteiden asianmukaisuus ohjauksen ja tulosvastuun kannalta sekä ministeriön kanta kehittämistarpeista

Oikeusministeriön näkemyksen mukaan Oikeuspalveluvirasto on aloittanut toimintansa hyvin. Ministeriön ja viraston välinen yhteistyö on toimivaa ja suunnitelman mukaista. Virasto aloitti ennakkoluulottomasti arvioimaan ja perustellusti kehittämään rakenteellisia ja toiminnallisia uudistuksia vastatakseen valtiorhallinnon tuottavuusohjelman tavoitteisiin ja sopeuttaakseen menojaan valtiontalouden kehyspäätökseen. Virasto selvitti EU- rahoituksen käyttöä ja haki rahoitusta hankkeeseen.

Oikeusministeriön näkemyksen mukaan tuloksellisuuden raportoinnin perusteet ovat olleet asianmukaisia ohjauksen ja tulosvastuun kannalta. Oikeuspalveluviraston on tärkeä kiinnittää huomioita säännölliseen toiminnan vaikutusten arviointiin ja arviointia tukevien muutoksen suuntaa ja laatua kuvaavien mittareiden kehittämiseen.

Oikeusministeriö näkee tärkeänä, että virasto on arvioinut sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan asianmukaista järjestämistä ja riittävyttä sekä käynnistänyt kokonaisvaltaisen riskienhallinnan, varautumisen ja turvallisuuden kehittämisen. Virasto on reagoinut esille tulleihin väärinkäytöstilanteihin nopeasti ja kehittänyt toimintatapoja väärinkäytöksen estämiseksi uudestaan.

3. Toimenpiteet, joihin viraston on tarpeen ryhtyä tilinpäätöksen johdosta ja tuloksellisuuden parantamiseksi

Valtiontalouden tarkastusviraston tilintarkastuskertomuksessa vuodelle 2025 ei tullut esiin olennaisia huomautettavaa viraston toiminnasta. Tilintarkastajan vuosiyhteenvedossa on tilintarkastuskertomuksen lisäksi kiinnitetty edelleen huomioita kilpailullisen toiminnan kustannusvastaavuuden alijäämäisyyteen ja siihen, että toimintaa tulee mahdollisuuksien mukaan kehittää kustannusvastaavuuden toteutumiseksi. Oikeusministeriö katsoo kehittämisen olevan tärkeää ja

toteaa tilintarkastajan tavoin täydelliseen kustannusvastaavuuteen pääsemisen olevan haasteellista johtuen toiminnan luonteesta.

Oikeuspalveluviraston järjestämien palveluiden kysyntä on kasvava. Henkilötyövuosia on kohdennettu edunvalvontatoimistoihin ja oikeusaputoimistoihin arvioitua vähemmän. Viraston tulee huolehtia ennakoivasta henkilöstösuunnittelusta ja entistä sujuvammasta resurssien ohjaamisesta toimistoihin sekä kehittää rekrytointiprosessiaan entistä sujuvammaksi. Julkisessa oikeusavussa on mahdollista hoitaa tuomioistuimissa käsiteltäviä asioita nykyistä enemmän ja sitä koskeva tavoitetila on asetettu tulossopimuksessa vuosille 2026–2029. Kansallisen talusosaamisen tavoitetta ja sen yhteiskunnallista vaikuttavuutta tulee nostaa enemmän esille osana viraston toimintaa.

Oikeuspalveluviraston tulee kiinnittää huomioita henkilöstön työhyvinvointiin ja jatkaa tehtyjen selvitysten mukaisia henkilöstön työhyvinvointia parantavia toimia virastossa.

4. Oikeusministeriön toimenpiteet tilinpäätöksen johdosta ja tuloksellisuuden parantamiseksi

Oikeusministeriö pyrkii omista esityksissään turvaamaan Oikeuspalveluviraston resurssien riittävyyden yli hallituskausien. Oikeusministeriö tukee virastoa edelleen työssään mm. EU-rahoituksen hakemiseen liittyvissä asioissa, tietohallinnon kehittämisessä ja ohjaa virastoa osaltaan toimilojen tehokkaampaan käyttöön. Oikeusministeriö edistää myös viranomaisyhteistyötä hallinnonalalla ja yli hallinnonalan.

Oikeusministeriö edistää hallitusohjelman mukaisesti hankkeita oikeuspalvelujen saatavuuden parantamiseksi, oikeusprosessien sujuvoittamiseksi ja sovittelun aseman vahvistamiseksi osaksi rikosprosessia.

Oikeusministeriö pyrkii lainsäädäntöön tehtävillä muutoksilla edistämään Oikeuspalveluviraston toiminnan kehittämistä.

Oikeusministeri

Leena Meri

Osastopäällikkö

Liisa Huhtala

Tiedoksi

Valtiokonttori
Valtiontalouden tarkastusvirasto
Valtiovarainministeriö